

DIGITALE FITHEID: ALLEEN IETS VOOR LEERLINGEN?

In een digitale samenleving, waarin het onderwijs handvatten kan bieden om leerlingen hierop voor te bereiden, wordt ook veel gevraagd van de IB'er. Hoe 'digitaal fit' zijn jij en je collega's? En welke rol kan jij hierin spelen binnen het team?

Onderzoek laat zien dat op veel scholen onderwijs in digitale kennis en vaardigheden nog onvoldoende van de grond komt en in het curriculum nog onvoldoende prioriteit krijgt (ECP, 2021). Er is dus nog een wereld te winnen op het gebied van onderwijs in digitale geletterdheid. Maar willen we dat leerlingen nu én in de toekomst digitaal fit in de samenleving staan, dan is het ook zaak te starten bij een digitaal fitte leeromgeving. Jij en jouw collega's maken hier een belangrijk onderdeel van uit, zeker als rolmodel. Dus ... hoe digitaal fit is jouw team eigenlijk? En welke rol kan jij hierin spelen als IB'er?

Digitale fitheid

Wat is 'digitale fitheid'?

Dit concept steunt op vijf pijlers:

1. digitaal bewustzijn
2. digitale hygiëne
3. digitale vaardigheden
4. persoonlijk kennismanagement
5. persoonlijke groei met behulp van technologie

Hierna bespreken we kort iedere pijler met voorbeelden uit de praktijk.

Pijler 1

Digitaal bewustzijn

De digitalisering van de maatschappij vraagt om specifieke digitale kennis, vaardigheden en houdingsaspecten bij de leerlingen én onderwijsprofessionals, willen we ons goed voorbereiden op de toekomst. Wat is hierbij belangrijk en welke keuzes maken we hierin?

'We merkten dat binnen ons team behoorlijk verschillend werd gedacht over lesgeven in digitale geletterdheid', vertelt IB'er Anke Sluijs. 'De ene collega is zelf digitaal sterk en verweeft dit met vanzelfsprekendheid in haar lesgeven. De andere leerkracht heeft zijn bedenkingen in hoeverre het onderwijs hiermee aan de slag moet. Binnen ons team was het van belang om de koppen bij elkaar te steken en ons te buigen over vragen als 'Wat willen we met digitale geletterdheid in ons onderwijs op school? En welke digitale geletterdheid vragen we van onszelf als professionals?'

Pijler 2

Digitale hygiëne

We krijgen de gehele dag door een stroom aan digitale informatie binnen, zowel privé als op het werk. Denk aan e-mails of berichten op sociale media. Deze informatie moet goed én veilig verzameld, gefilterd, bewaard en gecommuniceerd worden. Website AOB 2020: 'Geef jij les op afstand? (...)' *Gebruik een betrouwbare tool en wees terughoudend met gratis tools. Bij voorkeur een app van een door de school gecontracteerde leverancier. Voor inspiratie kun je naar (...) de website Lesopafstand.nl.'*

Pijler 3

Digitale vaardigheden

Het gaat hierbij om vaardigheden (en kennis) voor een optimale omgang met allerlei digitale werkmiddelen en met de enorme toestroom aan digitale informatie. IB'er Frans Hoogendijk is eerlijk over zijn digitale vaardigheden: 'Ik roep regelmatig de hulp in van leerlingen. Zij weten vaak meer dan ik wat betreft apps, digibord of werken met een computerprogramma. Hartstikke leuk natuurlijk, maar eigenlijk heb ik een goede training nodig. Ik weet dat er nu kostbare werktijd weglekt als ik weer eens digitaal aan het hannesen ben.'

Pijler 4

Persoonlijk kennismanagement

Iedere onderwijsprofessional heeft – naast de digitale schoolsystemen – ook een eigen, persoonlijke manier van digitaal beheren van informatie. Waar had ik dat nu ook al weer gelezen? Waar heb ik dat contact opgeslagen? Op elk moment weten waar de informatie staat die jij nodig hebt in jouw eigen werkpraktijk is persoonlijk kennismanagement. 'Ik lees veel vakliteratuur', zegt directeur Harm Akens. 'Maar het gevaar is dat ik na twee maanden denk: daar had ik een goed artikel over gelezen ... maar welke ook alweer? Ik houd nu stipt een eigen literatuurlijst bij in Excel, met inhoudelijke onderwerpen als kopjes, in welk magazine ik het gelezen heb en met de juiste bladzijde. Scheelt een hoop zoektijd!'

Op elk moment weten waar de informatie staat die jij nodig hebt in jouw eigen werkpraktijk is persoonlijk kennismanagement

Pijler 5

Persoonlijke groei met behulp van technologie

Allerlei technologische (digitale) ontwikkelingen kunnen je expertise en werk ook versterken, waardoor je mogelijk meer competentie, autonomie en werkplezier kunt gaan ervaren. *Drinken we genoeg, maken we voldoende stappen per dag en werken we in een gezonde leeromgeving? Vragen die door middel van de inzet van technologie beantwoord kunnen worden middels een slim horloge, app of CO²-meters in de lokalen. Tools en software die je inzicht geven hoe je ervoor staat. Formatief toetsen, maar dan voor jezelf, je collega's (en je leerlingen) op het niveau van lichamelijke en mentale fitheid.*

Digitaal fit zijn en blijven

Adviezen voor jou als IB'er om je team digitaal fit te krijgen én te houden:

- Wanneer jij het onderwerp 'digitaal bewustzijn' op de agenda laat zetten van een teambijeenkomst, werk je direct aan dit bewustzijn. Wat is het 'digitaal bewustzijn' van je collega's? Is er binnen het team breedgedragen consensus over de inhoud en de manier waarop digitale kennis en vaardigheden een plek moeten krijgen op school, of zijn de meningen sterk verdeeld? Het is van groot belang om met deze pijler te starten, omdat dit teambewustzijn bepalend is voor de inhoud en aanpak van de andere pijlers.
- Zet enkele keren per schooljaar digitale geletterdheid én digitale fitheid op de agenda. Hiermee borg je dat het niet alleen gaat over het onderwijs aan de leerlingen, maar ook het op peil houden van de digitale fitheid van het team.

- Voor een goede digitale hygiëne en krachtige digitale vaardigheden bij de teamleden is het raadzaam dat je een expert op dit gebied uitnodigt, voor een teamtraining in een optimale en veilige manier van digitale informatieverwerking, -opslag en communicatie. Welke schoolafspraken maken jullie met elkaar hierover? Hoe kan de digitale communicatie met ouders het best en veiligst plaatsvinden? Wat moet en wat mag hierbij?
- Maar bespreek ook met elkaar: welke digitale vaardigheden vinden wij standaard horen bij ons vakmanschap? Wie binnen het team heeft hierbij ondersteuning nodig en wie kan een voortrekkersrol nemen? Leg deze conclusies en afspraken vast.
- In schooljaar 2020-2021 had 60 procent van de scholen een specialist binnen het team die zich bezighoudt met onderwijsinnovaties op het gebied van digitale geletterdheid. Ruim een derde (36 procent) van de scholen had een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid. Anno 2023 is de kans groot dat hier voor veel scholen nog winst te behalen valt, willen zij de digitale fitheid van leerlingen én die van het team op peil

krijgen en houden. Vaste specialisten, werkgroepen en teambijeenkomsten 'Digitale geletterdheid en fitheid' bevorderen ook de borging van de digitale fitheid van je team.

- Wissel met elkaar op deze bijeenkomsten handige tips en adviezen uit. Wat kan het werken verlichten, veraangename of verbeteren middels digitale middelen?

Kortom: wanneer leerlingen werken aan digitale geletterdheid met leerkrachten die zelf ook digitaal fit zijn, geldt het spreekwoord: 'goed voorbeeld doet volgen'. Jij als IB'er kunt hierin een stimulerende rol spelen binnen je team, te starten met digitale bewustwording! ■

Meer lezen?

- Aslander, M. (2021). *Ons werk is stuk*. Uitgeverij: Publiek Denken.
- DUO Onderwijsonderzoek & Advies: *Rapportage Monitor Digitale Geletterdheid in het PO 2020*.
- AOB-website, J. Poortvliet: 'Alles wat je moet weten over online lessen en privacy' (6-10-2020).

Marald Mens is neuropsycholoog, spreker, auteur en redactielid van TIB.

Dieter Möckelmann is spreker, gespreksleider en dagvoorzitter. Zijn expertise betreft de impact van technologie op leren, school, (toekomstgericht) onderwijs en de samenleving. Ook is hij onderwijsambassadeur voor de stichting 'Digitale Fitheid'.

Tips

- Praat als collega's met elkaar over de balans tussen offline en online bezigheden. Voor je het weet werk je structureel in de avond en het weekend.
- Leer je collega's om geen aparte bijlagen meer naar anderen te mailen. Gebruik een link naar het bestand in de cloud, zodat je op die manier samenwerken binnen één digitaal bestand stimuleert.
- Laat een ICT-specialist in het team instructievideo's op YouTube verzamelen die handig zijn om met het team te delen. Er zijn genoeg te vinden met uitleg hoe je slim met digitale oplossingen kunt werken. Voorbeeld: youtube.com/@KevinStratvert.

Samenvatting

In dit artikel bespreken we het begrip 'digitale fitheid' (zoals digitaal bewustzijn, digitale hygiëne, kennis en vaardigheden) en hoe je dit als IB'er kunt stimuleren binnen je team. Alle leerlingen verdienen een schoolteam dat – ook op dit gebied – het goede voorbeeld geeft!